

RAAD VAN STATE, AFDELING BESTUURSRECHTSPRAAK

VIIe KAMER

A R R E S T

**nr. 234.105 van 10 maart 2016
in de zaak A. 212.490/VII-39.122.**

In zake : 1. Guido CAREYE
 2. Gino CAREYE
 wonende te 8950 Heuvelland
 Spiervelden 5
 alwaar woonplaats wordt gekozen

tegen :

het VLAAMSE GEWEST
bijgestaan en vertegenwoordigd door
advocaten Jean-François De Bock en Valérie De Schepper
kantoor houdend te 1050 Brussel
Waterloosesteenweg 612
bij wie woonplaats wordt gekozen

I. Voorwerp van het beroep

1. Het beroep, ingesteld op 2 mei 2014, strekt tot de nietigverklaring van de beslissing van het diensthoofd van de Federale Overheidsdienst bevoegd voor Dierenwelzijn van 26 februari 2014 waarbij 57 runderen in toepassing van artikel 42, § 2, van de wet van 14 augustus 1986 betreffende de bescherming en het welzijn der dieren (hierna: dierenwelzijnswet) worden verkocht aan de bieder van het hoogste bod, daaraan worden toegewezen en dezelfde dag worden afgevoerd van het bedrijf, gelegen aan de Spiervelden te Nieuwkerke, samen met alle beschikbare paspoorten.

II. Verloop van de rechtspleging

2. Bij arrest nr. 228.394 van 18 september 2014 is de vordering tot schorsing van de tenuitvoerlegging van de bestreden beslissing verworpen.

De verzoekers hebben een verzoekschrift tot voortzetting van de rechtspleging ingediend.

De verwerende partij heeft een memorie van antwoord ingediend en de verzoekers hebben een memorie van wederantwoord ingediend.

Auditeur Anja Somers heeft een verslag opgesteld.

De verzoekers hebben een verzoek tot voortzetting van het geding en een laatste memorie ingediend. De verwerende partij heeft een laatste memorie ingediend.

De partijen zijn opgeroepen voor de terechtzitting, die heeft plaatsgevonden op 22 oktober 2015.

Staatsraad Patricia De Somere heeft verslag uitgebracht.

Tweede verzoeker, die in persoon verschijnt, en advocaat Jean-François De Bock, die verschijnt voor de verwerende partij, zijn gehoord.

Auditeur Anja Somers heeft een met dit arrest eensluidend advies gegeven.

Er is toepassing gemaakt van de bepalingen op het gebruik der talen, vervat in titel VI, hoofdstuk II, van de wetten op de Raad van State, gecoördineerd op 12 januari 1973.

III. Feiten

Regelgevend kader

3.1. Artikel 42 van de dierenwelzijnswet bepaalt het volgende:

“§ 1. Wanneer de in artikel 34 bedoelde overheidspersonen een inbreuk op deze wet, haar uitvoeringsbesluiten of Europese verordeningen of beschikkingen/besluiten vaststellen en deze inbreuk over levende dieren gaat, kunnen zij deze dieren administratief in beslag nemen en indien nodig onderbrengen in een geschikte opvangplaats.

Zij kunnen tevens dieren in beslag nemen wanneer deze gehouden worden in weerwil van een in toepassing van artikel 40 uitgesproken verbod.

§ 1/1. In de in § 1 bedoelde gevallen wordt een kopie van het in artikel 34, § 3, bedoelde proces-verbaal bezorgd aan de Federale Overheidsdienst bevoegd voor dierenwelzijn.

§ 2. De Federale Overheidsdienst bevoegd voor Dierenwelzijn bepaalt de bestemming van het dier dat overeenkomstig paragraaf 1 in beslag werd genomen. Deze bestemming bestaat uit het al dan niet tegen waarborgsom teruggeven aan de eigenaar, het verkopen, het in volle eigendom geven aan een natuurlijke persoon of rechtspersoon, het slachten of het zonder verwijl doden.

§ 3. Het in paragraaf 1 bedoelde beslag wordt van rechtswege opgeheven door de in paragraaf 2 bedoelde beslissing of, bij het uitblijven van dergelijke beslissing, na een termijn van twee maanden te rekenen vanaf de datum van inbeslagname.

§ 4. De in artikel 34 bedoelde overheidspersonen kunnen eveneens de kadavers, het vlees of de voorwerpen die het voorwerp vormen van de inbreuk of die gediend hebben om de inbreuk te plegen of die bestemd waren om de inbreuk te begaan, administratief in beslag nemen en eventueel vernietigen.

§ 5. De kosten verbonden aan de op grond van de paragrafen 1, 2 en 4 genomen maatregelen worden gedragen door de eigenaar.

Indien de in het eerste lid bedoelde kosten door de Federale Overheidsdienst bevoegd voor Dierenwelzijn of het openbaar ministerie worden voorgesloten, worden zij verhaald op de eigenaar.

Indien de dieren of hun karkassen worden verkocht, wordt de aldus ontvangen som bij voorrang gebruikt om de in het eerste lid bedoelde kosten te dekken. Het eventuele saldo wordt aan de eigenaar overgemaakt.

§ 6. Dode dieren of op bevel van de federale overheidspersonen bevoegd voor dierenwelzijn gedode dieren worden verwijderd overeenkomstig de voorschriften van de bevoegde overheid. De eventuele kosten hiervoor ten laste van de federale overheidspersonen bevoegd voor dierenwelzijn worden verhaald op de eigenaar.

§ 7. Dit artikel is niet van toepassing op de controles die zijn verricht met toepassing van het koninklijk besluit van 22 februari 2001 houdende organisatie van de controles die worden verricht door het Federaal Agentschap voor de

Veiligheid van de Voedselketen en tot wijziging van diverse wettelijke bepalingen”.

Feitelijke omstandigheden

3.2. In het bedrijf van de verzoekers doen zich sedert februari 2007 problemen voor in verband met de identificatie en de registratie van runderen en met het dierenwelzijn. Er worden meerdere overtredingen vastgesteld in processen-verbaal.

3.3. Bij vonnis van 22 juni 2009 worden de verzoekers door de correctionele rechtbank van Ieper strafrechtelijk veroordeeld onder meer uit hoofde van het niet bijhouden van een register van de verstrekte medische zorg en sterfgevallen, voor het gebruiken van een stalinfrastructuur van het mest/jongvee en varkens die niet geschikt is om deze dieren te huisvesten en hun gezondheid te waarborgen en voor het niet voldoende gezond en geschikt voeder en drinkwater aanwezig te hebben voor die dieren, waardoor deze ziek worden met een abnormale sterfte tot gevolg.

3.4. De verwerende partij stelt op 26 februari 2014 een proces-verbaal nr. G-14-347/AWF/YvO op, waarin de volgende vaststellingen worden opgenomen:

“Controle op 26 februari 2014

Omstreeks 10h30 voeren wij controle uit, in aanwezigheid van Inspecteur Dierenarts Marc Knockaert en controleur Renaat Pattyn beide werkzaam voor het FAVV PCE WVL,

Leden van de lokale politie Heuvelland en Milieupolitie Arro Ieper.

Foto's in bijlage.

FAVV doet identificatiecontrole van de runderen.

Te Spiervelden 5 te Nieuwkerke worden 60 dieren geteld (bijlage).

De runderen (allerlei leeftijden eveneens kalveren) worden niet op een diervriendelijke en veilige manier gestald, zij beschikken niet allemaal over een droog ligbed, onbevuild en kwaliteitsvol voeder en permanent drinkwater.

Een groot deel van de huidige infrastructuur voldoet niet.

Aanwezigheid in de onmiddellijke omgeving van verschillende van deze runderen, van grote hoeveelheid mest dat er blijkbaar reeds verschillende maanden zo niet jaren opgestapeld ligt.

De verblijfplaatsen van verschillende runderen is onvoldoende, maar veelal niet, ingestrooid waardoor deze dieren in een hoog besmette omgeving verblijven.

Niet alle runderen beschikken over drinkwater.

Verschiede automatisch drinksystemen functioneren niet.

In de aanbindstal hebben de runderen (koeien) een sterk met mest bevuilde vacht.

Een groot deel van de stallingen is in slechte toestand.

De huidige toestand van het gebouw geeft een algemene slechte toestand die bovendien bijzonder slecht (tot niet) onderhouden is.

Koe 4650 is erg mager en kan niet meer recht.

Volgens de heer Gino Careye zou deze weldra dienen te bevallen maar een reine afkolfzone is afwezig. Betrokkene meldt dat dit rund op die plaats waar ze ligt, bijzonder onrein, maar dient te bevallen.

In de loods met buitenloop, rechts van de toegang, verblijven runderen. Deze buitenloop is bijzonder modderig en drassig waardoor die dieren tot bijna hun borst wegzakken in het slijk. Wij stellen vast dat verschillende dieren uit met mest bevuilde plassen dienen te drinken.

Aanwezigheid in deze hangar van een kalf BE 6 11369647 in doodstrijd, decubitus en torticollis. Betrokkene kan geen bewijs van raadpleging van diergeneeskundige hulp voor dit dier voorleggen.

In de stal uiterst rechts achter de woonst, verblijven verschillende kalveren waarvan BE 6 11369664 zenuwsymptomen vertoont. Betrokkene kan geen bewijs van raadpleging van diergeneeskundige hulp voor dit die[r] voorleggen.

In de middenste stal uiterst rechts verblijven drie magere kalveren in een te kleine box van +/- 1m² en links ervan een ander mager kalf in 1m².

Deze kalveren hebben geen proper ligbed.

Wij delen betrokkenen mee dat alle aanwezige runderen bijzonder mager zijn enkel[e] zelfs cachectisch.

Wij delen betrokkenen mee dat drie dieren in dermate slechte toestand zijn dat deze gezien de bijzondere slechte toestand waarin ze verkeren, ter plaatse onmiddellijk dienen geëuthanaseerd - afgemaakt om welzijnsredenen.

De heer Guido Careye meldt dat alle runderen hier doodgaan.

De heer Gino Careye meldt dat dit ten gevolge van slechte voeding is die hem geleverd wordt waarin, volgens zijn verklaring, aardappelschillen verwerkt zijn.

Betrokkene kan niet aantonen maatregelen genomen te hebben om een einde te stellen aan zijn vermoeden van slechte voeding.

Aan de heer Gino Careye wordt gemeld dat onmiddellijk acties in het belang van dierenwelzijn vereist zijn en dat deze mogelijkheid onmiddellijk op deze plaats niet mogelijk is.

De runderen kunnen er onder de aangetroffen toestand niet degelijk gehuisvest worden.

De aanwezige voeding voor runderen is onvoldoende geschikt, betrokkene uit niet de intentie andere voeding aan te schaffen en er zijn geen tekenen dat andere meer geschikte voeding zal aangeschaft worden.

Betrokkene ziet niet in dat hij door runderen te houden in huidige infrastructuur, waar de tekenen van verval zeer duidelijk zijn en met zijn huidige bedrijfsvoering, het welzijn van zijn runderen schaadt.

Rendac

De sterftecijfers bij destructiebedrijf Rendac geven duidelijke indicatie van welzijnsproblemen op het bedrijf. Op een gemiddeld rundveebedrijf bedraagt het sterftepercentage 4%.

In 2013 werden 36 kadavers opgehaald (op een bedrijf van 60 à 80 dieren geeft dit circa 50% sterfte).

Ondanks eerdere controles en PV's (donssier 2007 en 2008), eerdere aanmaningen en bemiddelingspogingen van gemeentelijke diensten en begeleiding voor de vzw Boeren op een Kruispuntpolitie, zien wij geen tekenen die wijzen op een verbetering in het welzijn van de runderen bij betrokkene (met als voornaamste indicator het hoge sterftecijfer).

Er zijn geen realisaties vastgesteld die het bewijs vormen dat betrokkene initiatieven neemt om het welzijn van zijn runderen ten gronde te verbeteren.

Gezien het gedrag en de houding van betrokkene de heer Gino Careye is een verhoor op 26 februari 2014 niet mogelijk.

Raadgevingen van officiële diensten en belangeloze organisaties worden door betrokkenen afgeblokt wat het bewijs levert dat een bereidheid tot verbetering afwezig is. Betrokkene ontbreken het inzicht van de noodzaak tot het realiseren van verbeteringen. De vastgestelde inbreuken worden halsstarrig betwist. Geen enkele bereidheid is aanwezig om aan de tekorten een einde te stellen. De redenen van aanwezige problemen worden doorgeschoven naar anderen maar zelf ondernemen ze geen actie, onder andere wordt verwezen naar een brand in de buurt in 2006 en de ontvangst recente leveringen van onaangepaste voeding door DEVAN-VDM Kortemark.

Betrokkenen werden met het PV G 07-231/AWF op de hoogte gebracht dat indien de toestand van de runderen achteruit gaat tot inbeslagname kan overgegaan [worden]”.

3.5. Deze vaststellingen leiden, volgens hetzelfde proces-verbaal, tot de volgende tien overtredingen:

“1. Het blijvend hoge sterftecijfer op het bedrijf wijst op een gebrek aan verzorging van en toezicht op de dieren.

Dit is een overtreding van artikel 4 van de wet van 14 Augustus 1986 betreffende de bescherming en het welzijn der dieren.

En van artikel 2 van het KB van 01 maart 2000 betreffende de bescherming voor landbouwdoeleinden gehouden dieren

2. De verblijfplaatsen van de runderen zijn in slechte toestand en zijn niet behoorlijk onderhouden.

Dit is een overtreding van punt 5 van de bijlage van het KB van 01 maart 2000.

3. Geen diergeneeskundige hulp inroepen indien de toestand van dieren dit vereisen onder andere dieren in noodstrijd.

Dit is een overtreding van punt 3c van de bijlage van het KB van 01 maart 2000.

4. Het houden van runderen op drassige terreinen waarin deze in wegzakken.

Dit is een overtreding van artikel 4 van de wet van 14 Augustus 1986 betreffende de bescherming van het welzijn der dieren.

5. Geen rein afkalfbbox beschikbaar stellen voor koeien einde dracht.

Dit is een overtreding van artikel 4 van de wet van 14 Augustus 1986 betreffende de bescherming en het welzijn der dieren.

6. Niet alle runderen hebben beschikking over drinkbaar water

Dit is een overtreding van artikel 4 van de wet van 14 Augustus 1986 betreffende de bescherming en het welzijn der dieren.

Dit is een overtreding van punt 7 en 8 van de bijlage van het KB van 01 maart 2000.

7. Aanwezigheid van magere tot cachectische runderen waarvan vele sterk verzwakt en uitgeput zijn, wat wijst op de persistentie van langdurig en ernstige dierenwelzijnsproblemen.

De gezondheid van de runderen in de huidige omstandigheden kan door betrokkenen niet gewaarborgd worden.

Dit is een overtreding van artikel 4 van de wet van 14 Augustus 1986 betreffende de bescherming en het welzijn der dieren.

Dit is een overtreding van punt 8 van de bijlage van het KB van 01 maart 2000.

8. De runderen beschikken niet over voldoende hoeveelheid gezond en voor hen geschikt voeder.

Dit is een overtreding van punt 8 van de bijlage van het KB van 01 maart 2000.

9. Huisvesten van kalveren in te kleine box

Dit is een overtreding van punt 4 van de bijlage van het KB van 01 maart 2000.

10. Verstrekken van voeding dat niet beantwoordt aan de noden van de toestand van betrokken dieren.

Dit is een overtreding van artikel 4 van de wet van 14 Augustus 1986 betreffende de bescherming en het welzijn der dieren.

Dit is een overtreding van punt 8 van de bijlage van het KB van 01 maart 2000”.

3.6. Op 26 februari 2014 worden 60 runderen in beslag genomen in toepassing van artikel 42, § 1, van de dierenwelzijnswet. Drie dieren ervan worden ter plaatse afgemaakt. De reden waarom de dieren in beslag worden genomen is de volgende:

“Gelet op het feit dat in het verleden PV’s werden opgesteld ten laste van betrokkene, met maatregelen, evenwel zonder dat op 26 februari 2014 werkelijke verbetering is vastgesteld;

Gelet op het feit dat het hoge sterftepercentage op het bedrijf uit het verleden niet vermindert in 2013;

Gelet op het feit dat betrokkene niet inziet dat zijn bedrijfsvoering drastisch moet veranderen, dat hij het welzijn van zijn runderen op geen enkel vlak verbetert;

Gelet op het feit dat betrokkene zich afzet tegen herhaaldelijke opmerkingen van overheidsdiensten en zich verbaal bijzonder agressief opstelt en geen zin tot redelijkheid toont;

Gelet op het feit dat de toestand van alle aanwezige runderen een onmiddellijke actie vereist in het belang van dierenwelzijn;

Gelet op het feit dat betrokkenen Gino en Guido Careye geen besef hebben zware inbreuken inzake dierenwelzijn te plegen;

Gelet op het feit van de onmogelijkheid ter plaatse onmiddellijk verbeteringen te kunnen realiseren;

Gelet op de aanwezigheid van dieren in doodstrijd waarvoor door betrokkene niet kan aangetoond diergeneeskundige hulp in te roepen;

Gelet op het feit dat de cachectische toestand waarin verschillende bijzonder magere dieren verkeren;

Gelet op het feit van de afwezigheid ter plaatse van aangepaste voeding vereist voor dagelijkse levensnoodzakelijke voeding van de runderen;

Gelet op het feit van bijzonder onreine en onaangepaste huisvesting van alle runderen;

Gelet op het feit dat niet alle runderen beschikking hebben over rein drinkbaar water”.

Bij arrest nr. 228.395 van 18 september 2014 heeft de Raad van State de vordering tot schorsing en het beroep tot nietigverklaring van deze beslissing tot inbeslagname, ingesteld door de verzoekers, verworpen.

3.7. Op 26 februari 2014 wordt voor wat betreft de resterende dieren (57) een bestemmingsbeslissing genomen, als volgt:

“HISTORIEK

Sedert 2007 werden meermaals PV opgesteld door onze dienst wegens het niet afdoende verzorgen en toezicht houden op landbouwhuisdieren, in het bijzonder runderen, door betrokkenen.

Op 26 februari 2014 stelt Yves Opsomer, Inspecteur - dierenarts van de FOD VVVL, DG Dier, Plant en Voeding, Dienst Inspectie Consumptieproducten, Dierenwelzijn en Cites, bevoegd voor toezicht op de

naleving van de Wet van 14 augustus 1986 en de uitvoeringsbesluiten ervan, in aanwezigheid van Inspecteur Dierenarts Marc Knockaert en controleur Renaat Pattyn beide werkzaam voor het FAVV, het Federaal Agentschap voor de Veiligheid van de Voedselketen en in aanwezigheid van de Milieupolitie Arro Ieper en de lokale politie Heuvelland,

vast dat alle zestig runderen door betrokkene gehouden worden in toestanden die ernstige inbreuken vormen tegen de basisprincipes van dierenwelzijn.

Een PV G-14-347/AWF/YvO/260214 zal de overtredingen inzake de dierenwelzijnswet acteren.

Alle zestig runderen op het bedrijf te Spiervelden 5 te Nieuwkerke Heuvelland worden, in toepassing van artikel 42 §1 van hierboven vermelde Wet, administratief in beslag genomen.

Drie dieren, twee kalveren en één rund, verkeren in dermate slechte algemene toestand dat verplaatsing ervan wegens dierenwelzijnsredenen niet kan en zij ter plaatse dienen afgemaakt.

Wij laten de bedrijfsdierenarts Rik Mijnheer oproepen voor onmiddellijk over te gaan tot euthanasie van deze drie dieren. Rendac wordt gecontacteerd voor afhaling van deze drie gedode dieren.

Wij vragen een schatter, erkend door het FAVV, ter plaatse om een objectieve prijszetting van de verkoopwaarde van de overige 57 runderen te stellen. Schattingsverslag in bijlage.

Zes verschillende veehandelaars uit de buurt worden gebeld en krijgen de mogelijkheid onder de voorwaarden opgenomen in Bestek nr. 2014/347 [...], een bod uit te brengen onder gesloten omslag.

De heer Delrue veehandelaar van BVBA Delreu, komt omstreeks 13h ter plaatse en vraagt om niettegenstaande niet opgeroepen te zijn door de dienst, ook een bod te mogen uitbrengen.

Yves Opsomer Inspecteur - dierenarts FOD Inspectiedienst dierenwelzijn, stemt hiermee in.

Wij ontvangen vijf offertes. Twee handelaars melden niet geïnteresseerd te zijn een bod uit te brengen. Een PV van de opening van de offertes bestek nr. 2014/347 wordt bewaard door onze dienst.

BESTEMMING

De resterende zeventijftig runderen, op 26 februari 2014 in beslag genomen, worden in toepassing van artikel 42 §2 van hierboven vermelde Wet, op bevel van de dienst, verkocht aan de bieder van het hoogste bod, daaraan toegewezen en diezelfde dag door deze opkoper allemaal afgevoerd van dit bedrijf gelegen Spiervelden te Nieuwkerke, samen met alle beschikbare paspoorten.

MOTIVATIE VAN DE BESLISSING

Gelet op het feit dat de runderen een marktwaarde hebben;

Gelet op het feit dat onmiddellijk actie vereist is in het belang van dierenwelzijn;

Gelet op het feit dat geen mogelijkheid bestaat ter plaatse onmiddellijk de vereiste verbeteringen voor deze runderen aan te bieden;

Gelet op het feit dat betrokkenen totaal niet inzien de basisverzorging voor deze runderen niet aan te bieden;

Gelet op het feit dat de persoon die de leiding voert in dit bedrijf, de heer Gino Careye, zich vrij agressief opstelt, niet voor enige reden vatbaar is en de vastgestelde ernstige inbreuken betwist;

zijn mogelijkheden om onmiddellijk ter plaatse en door deze betrokkenen, de inbreuken tegen minimale dierenwelzijnsvoorwaarden te doen stoppen, afwezig en is teruggave geen optie”.

Het betreft de thans bestreden beslissing.

IV. Ontvankelijkheid van het beroep

Exceptie

4. De verwerende partij werpt in haar memorie van antwoord op dat wanneer de bestemmingsbeslissing een definitieve situatie in het leven roept, de verzoekers hun actueel belang bij het beroep verliezen.

5. De verzoekers antwoorden dat in geval van vernietiging van de bestreden beslissing de verwerende partij kan beslissen om hen de dieren terug te geven, indien zij van oordeel zou zijn dat zij vooralsnog zorg kunnen dragen voor hun dieren. Eén en ander is ook logisch aangezien, in dit geval maar ook in gelijkaardige situaties, een bestemmingsbeslissing op deze wijze genomen er steeds zou toe leiden dat er geen enkel beroep meer openstaat indien de redenering van de verwerende partij gevolgd wordt, terwijl in het schrijven van de verwerende partij zelf wordt aangegeven dat er beroep kan worden ingesteld bij de Raad van State. Indien door de aard van de beslissing (beslissing tot bestemming met het creëren van een definitieve situatie) elk beroep tot nietigverklaring onmogelijk zou worden, dan stemt dit niet overeen met het feit dat er een beroepsmogelijkheid bestaat.

In hun laatste memorie betogen de verzoekers nog dat het parket tot op heden geen vervolging heeft ingesteld, dat zij op dit moment opnieuw dieren houden, in de beste omstandigheden, en dat na de inbeslagname en bestemming nog dieren zijn gestorven, wat erop zou wijzen dat hun dieren niet zijn gestorven

door een inbreuk op de dierenwelzijnswet, maar wel door één of andere fysieke besmetting die los stond van omgeving en voeding.

6. De verwerende partij benadrukt in haar laatste memorie dat in navolging van het beslag drie dieren zijn gedood en de overige zijn verkocht aan de hoogste bieder, zodat geen enkele mogelijkheid meer bestaat dat deze worden teruggegeven aan de verzoekers.

Beoordeling

7. Aangezien de bestreden beslissing een negatief licht werpt op de wijze van exploitatie van de verzoekers, en de gevolgen daarvan enkel kunnen worden weggenomen door een gebeurlijke nietigverklaring, behouden de verzoekers hun belang, ook al is teruggave van de dieren niet meer mogelijk.

De exceptie wordt verworpen.

V. Onderzoek van de middelen

A. Eerste middel

Standpunt van de partijen

8. In het eerste middel voeren de verzoekers de schending aan van de artikelen 2 en 3 van de wet van 29 juli 1991 betreffende de uitdrukkelijke motivering van de bestuurshandelingen (hierna: motiveringswet) omdat de bestreden beslissing niet de concrete toepassing zou bevatten van het wettelijk kader waarop zij is gesteund. De bestreden beslissing verwijst enkel naar artikel 42, § 2, van de dierenwelzijnswet, er worden geen verdere toepassingen of bepalingen aangehaald. Ook de akten waarvan de bestreden beslissing melding maakt, werden niet aan de verzoekers overgemaakt waardoor hun rechten van verdediging ernstig geschaad zijn.

9. Volgens de verwerende partij is er geen sprake van de schending van de formelemotiveringsplicht. De bestreden beslissing vermeldt zeer duidelijk de historiek van de feiten evenals de motivatie van de maatregel. De bestreden beslissing is gesteund op artikel 42, § 2, van de dierenwelzijnswet zoals vermeld wordt in de bestreden beslissing. De verzoekers worden zo effectief en terdege in staat gesteld om te oordelen of het zin heeft zich tegen de beslissing te verweren.

10. In de memorie van wederantwoord voegen de verzoekers hieraan toe dat enkel feiten en voorvallen uit het verleden worden vermeld en geen actuele problemen.

Beoordeling

11. De formelemotiveringsplicht houdt in dat in de beslissing zelf op afdoende wijze de juridische en feitelijke overwegingen worden vermeld die aan de beslissing ten grondslag liggen. Het afdoende karakter van de motivering betekent dat de motivering pertinent moet zijn, dit wil zeggen dat ze duidelijk met de beslissing te maken moet hebben, en dat ze draagkrachtig moet zijn, dit wil zeggen dat de aangehaalde redenen moeten volstaan om de beslissing te dragen. Het belangrijkste doel van de verplichting tot uitdrukkelijke motivering is dat de rechtsonderhorige in de hem betreffende akte zelf de motieven moet kunnen aantreffen op grond waarvan de beslissing werd genomen, zodat hij met kennis van zaken kan uitmaken of het aangewezen is de beslissing met een beroep tot nietigverklaring te bestrijden.

De bestreden beslissing vermeldt artikel 42, § 2, van de dierenwelzijnswet, dat als juridische grondslag volstaat om de bestreden bestemmingsbeslissing te nemen. De feitelijke motieven waarop de beslissing is gesteund, te weten dat de runderen een marktwaarde hebben, er onmiddellijk actie vereist is in het belang van dierenwelzijn, er geen mogelijkheid bestaat ter plaatse onmiddellijk de vereiste verbeteringen voor deze runderen te bieden, het gebrek

aan inzicht en de agressieve houding van de persoon die de leiding voert van het bedrijf, volstaan om de beslissing te dragen. Voorts beschrijft de bestreden beslissing de vaststellingen op 26 februari 2014, datum van de bestreden beslissing, zodat wel degelijk sprake is van recente gebeurtenissen.

De omstandigheid dat de bestreden beslissing verwijst naar andere stukken die niet aan de verzoekers zouden zijn meegedeeld, doet niets af aan het voorgaande. De motieven in de bestreden beslissing stellen de verzoekers in staat te oordelen of het zin heeft zich daartegen in rechte te verzetten en volstaan aldus vanuit formeel oogpunt.

Het eerste middel is niet gegrond.

B. Tweede middel

Standpunt van de partijen

12. De verzoekers voeren in een tweede middel de schending aan van artikel 3 van de motiveringswet en de materiële motiveringsplicht, meer bepaald de afwezigheid van de rechtens vereiste feitelijke grondslag. De feiten waarvan de verwerende partij melding maakt, zijn volgens hen geenszins geloofwaardig, uit hun context gelicht en intellectueel onjuist, zodat de motiveringsplicht geschonden is. De verzoekers betwisten dat de vermeende agressiviteit van tweede verzoeker tot de bestreden beslissing zou kunnen leiden. De motieven in verband met de toestand van de runderen zijn volgens de verzoekers te vaag en kunnen evenmin tot de bestreden beslissing leiden. Volgens de verzoekers is het evenmin verantwoord om de dieren te verkopen, zij werden niet aan een dierengeneeskundig onderzoek onderworpen. Verder zetten zij uiteen dat zij niet werden verhoord zodat het motief dat zij niet zouden beseffen zware inbreuken inzake dierenwelzijn te plegen niet deugdelijk is. Aangezien de verwerende partij nalaat om te stellen welke inbreuken er zijn op de dierenwelzijnswet, kan men toch onmogelijk vaststellen of de verzoekers daar al

dan niet beseft van hebben. De verzoekers betwisten ook het motief met betrekking tot de onmogelijkheid om onmiddellijke verbeteringen aan te brengen. Tot slot menen de verzoekers dat de dieren er niet zo slecht aan toe kunnen zijn geweest aangezien ze nog een marktwaarde hebben.

13. De verwerende partij meent dat uit het administratief dossier afdoende blijkt dat de beslissing genomen is op basis van concrete gegevens die de beslissing voldoende kunnen onderbouwen. De verwerende partij verwijst naar enkele stukken uit het administratief dossier.

14. De verzoekers voegen in de memorie van wederantwoord nog toe dat er enkel rekening wordt gehouden met argumenten uit het verleden die op het moment van de bestreden beslissing geen enkele rol meer konden spelen.

In hun laatste memorie stellen de verzoekers nog dat in het hele dossier nergens terug te vinden is welke feiten tussen 2007 en 2014 de brug zouden moeten maken om, op basis van 7 jaar oude vaststellingen, in 2014 een beslissing te nemen; dat het niet duidelijk is en niet wordt bewezen wat voor een gesprek er dan wel zou moeten zijn geweest; dat de organisatie “Boeren op een Kruispunt” niet bevoegd is om vaststellingen te doen inzake kwesties van dierenwelzijn.

Beoordeling

15. Bij de beoordeling van de materiële motiveringsplicht behoort het niet tot de bevoegdheid van de Raad van State zijn beoordeling in de plaats te stellen van die van de administratieve overheid. De Raad van State is in de uitoefening van zijn wettigheidsstoezicht slechts bevoegd na te gaan of deze overheid de haar toegekende appreciatiebevoegdheid naar behoren heeft uitgeoefend, met name of zij is uitgegaan van de juiste feitelijke gegevens, of zij die correct heeft beoordeeld en of zij op grond daarvan in redelijkheid tot haar besluit is kunnen komen.

16. De bestreden beslissing betreft de beslissing om de resterende 57 runderen, die eerder in beslag zijn genomen, te verkopen aan de bieder van het hoogste bod. Zij heeft derhalve enkel betrekking op de bestemming van de dieren en niet op de inbeslagname. In zoverre de verzoekers in het middel verwijzen naar motieven die vermeld worden in de beslissing tot inbeslagname, is het middel niet ontvankelijk.

De formele motieven in de bestreden beslissing betreffende de onmogelijkheid om ter plaatse onmiddellijk de vereiste verbeteringen aan te brengen, zodat teruggave geen optie is, vinden steun in de vaststellingen gedaan op 26 februari 2014 en opgenomen in het proces-verbaal nr. G-14-347/AWF/YvO. De omstandigheid dat in dit proces-verbaal onder de hoofding “Historiek” wordt verwezen naar vaststellingen gedaan in 2007, neemt niet weg dat ook op 26 februari 2014 opnieuw vaststellingen worden gedaan.

De bewering van de verzoekers dat zij niet werden verhoord en bijgevolg in de bestreden beslissing niet kan worden gemotiveerd dat zij “totaal niet inzien de basisverzorging voor deze runderen niet aan te bieden”, mist feitelijke grondslag. Uit het administratief dossier blijkt dat de verzoekers na de vaststellingen gedaan in 2007, werden opgevolgd en dat er voorafgaand aan de bestreden beslissing een bemiddelingsgesprek is geweest. Uit voornoemd proces-verbaal blijkt eveneens dat de verzoekers werden gewezen op de inbreuken.

De verzoekers tonen niet aan dat de motieven aangehaald in de bestreden beslissing gesteund zijn op verkeerde feiten of dat deze feiten verkeerd werden beoordeeld.

Het tweede middel is niet gegrond.

C. Derde middel

Standpunt van de partijen

17. In een derde middel voeren de verzoekers de schending van het zorgvuldigheidsbeginsel aan, inzonderheid de behoorlijke en correcte feitenvinding, de deskundige voorlichting en de volledigheid van het dossier. Volgens de verzoekers werd de bestreden beslissing te dezen genomen op basis van een aantal stellingen waarvan blijkt dat ze niet correct zijn en onvoldoende ernstig om de bestreden beslissing tot bestemming te schragen.

De verzoekers verwijzen naar het tweede middel en voegen toe dat er geen proces-verbaal kan worden voorgelegd omtrent de slechte toestand van de runderen op het bedrijf van de verzoekers. Volgens de verzoekers was er wel degelijk hoogwaardig voedsel aanwezig en werd er niet gedetailleerd welke basisverzorging ontbrak. Hierdoor kan men ook niet besluiten dat er niet onmiddellijk ter plaatse iets kan worden veranderd aan de toestand van de dieren.

18. De verwerende partij antwoordt dat zij zelf oordeelt aan de hand van de specifieke omstandigheden in elke zaak welke bestemming wordt gegeven aan de in beslag genomen dieren; dat er slechts sprake is van de schending van de zorgvuldigheidsplicht indien een manifeste beoordelingsfout wordt aangetoond; dat de beslissing van de verwerende partij om de dieren in beslag te nemen, is gebaseerd op het feit dat sinds de eerste vaststellingen in 2007 er geen werkelijke verbeteringen zijn vastgesteld; dat niet wordt aangetoond dat de beslissing tot het in beslag nemen van deze dieren of de bestreden beslissing om de in beslag genomen dieren te verkopen aan de bieder van het hoogste bod een manifeste beoordelingsfout bevat; dat de beslissing is gebaseerd op de vaststellingen gedaan door de inspecteur-dierenarts Yves Opsomer die werden geacteerd in een proces-verbaal, waaruit blijkt dat alle 60 runderen worden gehouden in toestanden die ernstige inbreuken vormen tegen de basisprincipes van dierenwelzijn; dat drie dieren onmiddellijk moeten worden afgemaakt; dat een door het Federaal

Agentschap voor de veiligheid van de voedselketen (hierna: FAVV) erkende schatter wordt gevraagd om een objectieve prijszetting van de verkoopwaarde van de overige 57 runderen te geven; dat uit het administratief dossier duidelijk blijkt dat de verwerende partij een voldoende nauwkeurig en gegrond onderzoek heeft gevoerd alvorens de bestreden beslissing te nemen; dat de eerste vaststellingen dateren van 2007, en dat het telkens om soortgelijke vaststellingen gaat; dat de vaststellingen gedaan door de overheidsdienst, de politie of de inspecteurs van de verwerende partij kracht hebben van bewijs, tot het tegenbewijs is geleverd; dat de verzoekers het tegendeel niet aantonen.

19. De verzoekers herhalen in de memorie van wederantwoord hetgeen uiteengezet werd in het verzoekschrift en voegen toe dat het hoge sterftecijfer zich enkel voordeed in 2013. Zij klagen aan dat hen op geen enkele manier bijstand werd verleend, terwijl het niet ondenkbaar is dat het hoge sterftecijfer te wijten zou zijn aan ondeugdelijke voeding, doch nooit is dit onderzocht. Zij stellen dat hen niets te verwijten valt maar vooral de bedrijfsdierenarts en de overheidsdiensten in gebreke zijn gebleven.

In hun laatste memorie betogen de verzoekers nog dat de processen-verbaal die worden voorgelegd uit 2007 betrekking hebben op varkens, niet op runderen.

Beoordeling

20. Het zorgvuldigheidsbeginsel houdt in dat het bestuur zijn beslissing op zorgvuldige wijze moet voorbereiden. Dit impliceert dat de beslissing dient te steunen op werkelijk bestaande en concrete feiten die met de vereiste zorgvuldigheid werden vastgesteld. De zorgvuldigheidsplicht verplicht de overheid onder meer om zorgvuldig te werk te gaan bij de voorbereiding van de beslissing en ervoor te zorgen dat de feitelijke en juridische aspecten van het dossier deugdelijk onderzocht worden, zodat de overheid met kennis van zaken kan beslissen.

21. De vaststellingen omtrent de slechte toestand van de runderen op het bedrijf blijkt uit de processen-verbaal met nummers 2233/07/0003/WVL, 2233/07/0005/WVL en 2233/07/00033/WVL opgesteld door het FAVV in 2007, het proces-verbaal G-07-231/AWF opgesteld door de verwerende partij op 4 juni 2007 en het vonnis van de rechtbank van eerste aanleg van het arrondissement Ieper van 22 juni 2009. De omstandigheid dat bepaalde processen-verbaal, aangehaald in de bestreden beslissing, ook varkens betreffen die destijds door de verzoekers werden gehouden, doet daar niets van af. De vaststellingen omtrent de slechte toestand van de runderen op het ogenblik van de bestreden beslissing blijkt uit het proces-verbaal met nummer G-14-347/AWF/YvO van 26 februari 2014. Dit proces-verbaal geeft gedetailleerd weer welke gebreken er werden vastgesteld, welke verzorging ontbrak en waarom er niet onmiddellijk ter plaatse iets kan worden veranderd aan de toestand van de dieren. De verzoekers tonen niet aan dat de vaststellingen van de verwerende partij niet zorgvuldig werden gedaan of deugdelijk onderzocht werden. Op basis van deze gegevens kon de verwerende partij met kennis van zaken beslissen om de in beslag genomen runderen af te maken of te verkopen.

Het derde middel is niet gegrond.

D. Vierde middel

Standpunt van de partijen

22. In een vierde middel voeren de verzoekers de schending aan van de rechten van verdediging omdat zij niet alleen niet werden gehoord maar het hen ook onmogelijk werd gemaakt contact op te nemen met een raadsman en om bijstand te vragen.

23. De verwerende partij zet in essentie uiteen dat het recht van verdediging en de hoorplicht niet dezelfde omvang of inhoud hebben. De rechten

van verdediging zijn enkel van toepassing in tuchtzaken, terwijl de hoorplicht van toepassing is wanneer tegen iemand een ernstige maatregel wordt getroffen die gegrond is op zijn persoonlijk gedrag en die van aard is om zijn belangen zwaar aan te tasten. Volgens de verwerende partij is het administratief beslag in het kader van de dierenwelzijnswet geen sanctie van het gedrag van de betrokken overtreders, maar wordt het beslag gelegd met het oog op het welzijn en de bescherming van de dieren. Minstens dient te worden vastgesteld, nog volgens de verwerende partij, dat de hoorplicht niet absoluut is; dat de gezondheidstoestand van de dieren en de oplopende kosten vereisten dat er dringend een beslissing werd genomen. Bovendien waren de betrokkenen voldoende op de hoogte en waren zij aanwezig bij de controle. Het gedrag van tweede verzoeker maakte een verhoor onmogelijk.

24. De verzoekers zetten in de memorie van wederantwoord uiteen dat de verwerende partij onmogelijk, zonder de verzoekers te hebben gehoord, kon vaststellen dat er een gebrek aan inzicht was bij de verzoekers, dat er geen dierengeneeskundige hulp zou zijn ingeroepen door de verzoekers, dat er volwaardige voeding aanwezig was op het bedrijf, dat er medewerking was, of een gebrek eraan, door de verzoekers. Voorts wordt op geen enkel moment uitgelegd waarom eerste verzoeker niet kon worden gehoord. Het horen van de verzoekers was wel degelijk van belang: zij hadden kunnen meedelen dat de hulp van een dierenarts inzake het hoog sterftecijfer herhaalde malen was gevraagd, wat de situatie van de dieren was en welke veterinaire en deskundige hulp hieromtrent was gevraagd. Dat iemand administratief wordt aangehouden op basis van een loutere inschatting, zodat hij wordt verhinderd contact op te nemen met zijn raadsman, is strijdig met de rechten van verdediging.

Beoordeling

25. Zoals hoger gesteld, heeft de bestreden beslissing betrekking op de bestemming van de dieren en niet op de inbeslagname. In zoverre de verzoekers in het middel verwijzen naar motieven die vermeld worden in de beslissing tot inbeslagname, is het middel niet ontvankelijk.

De rechten van verdediging zijn niet van toepassing op de beslissing tot bestemming van de dieren. Zij zijn in beginsel enkel van toepassing op straf- en tuchtzaken.

Voorts blijkt uit het administratief dossier dat de toestand van de dieren dermate slecht was dat onmiddellijke actie was vereist in het belang van het dierenwelzijn. Drie dieren verkeerden immers in dermate slechte algemene toestand dat zij ter plaatse dienden te worden afgemaakt. In die omstandigheden bestond geen verplichting in hoofde van de verwerende partij om de verzoekers nog voorafgaand te horen alvorens de bestreden bestemmingsbeslissing te nemen.

Het vierde middel is niet gegrond.

E. Vijfde middel

Standpunt van de partijen

26. In een vijfde middel voeren de verzoekers de schending aan van de redelijkheidsnorm, inzonderheid het evenredigheidsbeginsel. In eerste instantie bekritiseren de verzoekers de beslissing tot inbeslagname. Verder verwijzen ze naar de problemen omtrent hun pachtrechten. Tot slot menen zij dat bij de bestemming die aan de dieren werd gegeven geen rekening is gehouden met de risico's voor de volksgezondheid. De dieren konden immers drager zijn van een infectieziekte of besmetting, maar de verwerende partij heeft dit niet verder onderzocht.

27. De verwerende partij zet in de memorie van antwoord uiteen dat de verzoekers reeds lange tijd worden opgevolgd én ondersteund, maar de toestand in het bedrijf niet verbetert; dat de verzoekers voor de situatie op hun bedrijf in 2009 strafrechtelijk werden veroordeeld; dat uit de feiten opgesomd in het proces-verbaal van 26 februari 2014 en de bestreden beslissing duidelijk volgt dat

de maatregel proportioneel is. Uit het feit dat de verwerende partij niet de plicht heeft om de dieren te verkopen, volgt niet de beslissing om dit wel te doen onevenredig zou zijn.

28. De verzoekers herhalen in de memorie van wederantwoord hetgeen uiteengezet werd in het verzoekschrift. Ze benadrukken dat tot op heden uit geen enkel objectief gegeven is gebleken wat de toestand van de dieren was en wat de hoge sterfte bij de dieren veroorzaakte.

Beoordeling

29. Het evenredigheidsbeginsel is een concretisering van het redelijkheidsbeginsel en vereist dat er geen kennelijke, onredelijke wanverhouding bestaat tussen de ernst van de feiten en de zwaarte van de genomen maatregel. Evenwel beschikt de Raad van State ter zake slechts over een marginale toetsingsbevoegdheid, wat betekent dat hij enkel een volkomen in wanverhouding tot de feiten staande maatregel als onwettig kan beschouwen.

30. Overeenkomstig artikel 42, § 2, van de dierenwelzijnswet zijn er, nadat een levend dier in beslag werd genomen, vijf bestemmingsmogelijkheden, waarvan de keuze wordt overgelaten aan de Federale Overheidsdienst bevoegd voor Dierenwelzijn. Met de thans bestreden beslissing worden drie dieren onmiddellijk gedood en worden de overige dieren verkocht.

Uit het onderzoek van de voorafgaande middelen blijkt dat de bestreden beslissing uitdrukkelijk de redenen vermeldt op grond waarvan het is genomen, en dat die motieven duidelijk en afdoende zijn. De verzoekers tonen niet aan dat de feiten niet op behoorlijke en zorgvuldige wijze werden vastgesteld, noch dat de motieven van het bestreden besluit onjuist zijn. Rekening houdend met de slechte toestand waarin de bedoelde dieren werden aangetroffen, kan de bestreden beslissing niet als kennelijk onevenredig worden aangemerkt. De omstandigheid dat nadien een aantal van de verkochte dieren nog zou zijn gestorven, wat mogelijk

zou wijzen op een ziekte bij de dieren, toont op zich niet aan dat het evenredigheidsbeginsel werd geschonden.

Het vijfde middel is ongegrond.

BESLISSING

1. De Raad van State verwierpt het beroep.

2. De verzoekers worden verwezen in de kosten van de vordering tot schorsing en van het beroep tot nietigverklaring, begroot op 800 euro, elk voor de helft.

Dit arrest is uitgesproken te Brussel, in openbare terechtzitting van tien maart tweeduizend zestien, door de Raad van State, VIIe kamer, samengesteld uit:

Eric Brewaeys,	kamervoorzitter,
Peter Sourbron,	staatsraad,
Patricia De Somere,	staatsraad,
bijgestaan door	
Elisabeth Impens,	griffier.

De griffier

De voorzitter

Elisabeth Impens

Eric Brewaeys